MAA- JA
KOTITALOUSNAISET

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN KESKUKSEN VUOSIKERTOMUS 2021

Sisällys

Toiminta 2021 3
Hallinto 4
Jäsenistö 5
Toimihenkilöt 6
Tukipalvelut, tilintarkastajat ja julkaisut 7
Strategian toteutus teemoittain 8
Teema 1. Suomalaisen ruuan sankaritarinat 8
Teema 2. Ilmastomyönteinen ja kestävä yhteiskunta 9
Teema 3. Monimuotoinen luonto 11
Teema 4. Suomi kutsuu kylään 13
Yhteiset koulutustilaisuudet ja kehitystyö 16
Viestintä ja markkinointi 19

Toiminta 2021

Maa- ja kotitalousnaiset on valtakunnallinen ja kansainvälisesti linkittynyt asiantuntijajärjestö, jonka toiminnan keskiössä on ruoka- ja ravitsemusosaamisen vahvistaminen, maiseman- ja luonnonhoidon kehittäminen, yrittäjyyden tukeminen ja järjestötoiminta. Rakennamme kestävää, osaavaa ja osallistavaa yhteiskuntaa. Asioita tarkastellaan suomalaisen maaseudun näkökulmasta kaupunkeja unohtamatta. Strategiakauden 2021–2025 visiona vuodelle 2021 on Unelmien Suomi: Maistuva, monimuotoinen kestävä ja elinvoimainen.

Vuosi 2021 oli Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n 28. toimintavuosi rekisteröityneenä yhdistyksenä. MKN Keskus on yleishyödyllinen yhdistys ja valtakunnallisen neuvontajärjestön keskusjärjestö.

MKN Keskus ohjaa ja koordinoi koko järjestön toimintaa. Se tukee piirikeskuksia ja paikallisyhdistyksiä koko järjestön yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Se huolehtii mm. opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen hakemisesta ja jaosta piirikeskuksiin, valvonnasta, raportoinnista ja tilityksistä. Keskus vastaa myös useiden aluerajat ylittävien ja valtakunnallisten hankkeiden hausta sekä hallinnoinnista. Tavoitekeskustelut piirikeskusten kanssa käydään syksyisin, ja edellisvuoden toiminnan valtakunnalliset tulokset kootaan keväisin.

Toiminnan avaintulosalueita ovat ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta, maiseman- ja luonnonhoidon palvelut, yrityspalvelut ja järjestötoiminta sekä yhteisöllisyyden edistäminen. Kestävä kehitys ja ilmastonmuutoksen torjuminen sekä siihen sopeutuminen huomioidaan kaikessa toiminnassa läpileikkaavana. Viestintä sekä Koti ja maaseutu -lehti tukevat avaintulosalueiden tavoitteiden saavuttamista.

Strategiakauden 2021 - 2025 toiminta painottuu neljään seuraavaan teemaan, joiden alle erilaista toimenpiteet toteutetaan:

- Suomalaisen ruoan sankaritarinat
- Ilmastomyönteinen ja kestävä yhteiskunta
- Monimuotoinen luonto
- Suomi kutsuu kylään

Toimintavuoden aikana painotettiin uuden brändistrategian teemojen poikkileikkaavuutta. Tavoitteena oli tehdä enemmän yhteistyötä järjestön sisällä eri asiantuntijoiden välillä, mutta myös eri järjestöjen sekä hallinnon ja yksityisen sektorin edustajien kanssa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän avustuksen avulla edistettiin järjestön toimintaedellytyksiä kestävän elämäntavan ja ympäristöarvojen toteutumisessa, ravitsemustietoutta, terveellisiä elämäntapoja ja kestäviin valintoihin perustuvaa ruokakulttuuria, tietoutta kestävistä asumis- ja kulutustottumuksista, kestävää kotitalouden hoitoa, arjenhallinnan ja itsetekemisen taitoja, luonnon monimuotoisuutta sekä pienyritystoimintaa.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnassa muun muassa tuotettiin koko vuoden jatkunut somekampanja #52arjenilmastotekoa sekä koottiin digitaalinen perinnekeittokirja Isoäitien herkut, jonka tavoitteena on houkutella varsinkin nuoria suomalaisen ruokakulttuurin pariin.

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluissa toiminnan keskiössä oli luonnon monimuotoisuuden edistäminen niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Teeman alla toteutettujen neuvonta- ja suunnittelupalvelujen lisäksi järjestettiin muun muassa Vuoden maisematekokilpailu ”Pieniä suuria tekoja luonnon hyväksi” sekä useita muita kampanjoita yhteistyössä monien yhteistyötahojen kanssa. Maisemapalvelut edistivät kulttuuriympäristön kestävää hyödyntämistä ja hoitoa useissa hankkeissa.

Yrityspalveluissa elintarvikkeiden nimisuojahanke jatkui myös vuoden 2021 aikana. MKN Keskus toteuttaa Turun yliopiston Brahea-keskuksen ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kanssa #Nimisuoja2025 -hanketta, jonka avulla pyritään saamaan rekisteröityä Suomeen 20 uutta maantieteellistä merkintää EU-tasolla vuoteen 2025 mennessä. Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat yhteistyökumppaneineen ovat viestineet nimisuojauksesta ja auttavat nimisuojahakemusten tekemisessä eri puolella Suomea.

Syksyn aikana pidettiin ProAgrian yritysneuvojien kanssa yhteisiä YritysCase-valmennustilaisuuksia sekä järjestettiin yhteinen kyselytunti CAP-uudistuksesta maaseutuyritysten näkökulmasta.

Koronapandemia vaikutti koko vuoden 2021 toimintaan. Digitalisaation haltuun ottaminen järjestössä jatkui kaikilla tasoilla. Moni kurssi, neuvontatilaisuus ja kokous järjestettiin digitaalisesti. Myös asiakkaat löysivät sähköiset palvelumme, ja sitä kautta saatiin myös uusia asiakkaita. Edelleen suuri osa järjestömme palveluista on tärkeää voida tarjota fyysisesti paikan päällä. Onneksi niitäkin tapahtumia pystyttiin vuoden aikana pitämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, maaseuturahasto, eri säätiöt ja yritykset sekä muut organisaatiot ovat rahoittaneet toimintaamme. Järjestön toimi- ja luottamushenkilöt sekä tuhannet jäsenet ja muut vapaaehtoiset ovat tehneet työtä sen eteen, että meillä olisi maistuva, viihtyisä ja elinvoimainen maaseutu sekä hyvinvoivat suomalaiset.

Hallinto

MKN Keskus ry:n ylimääräinen kokous

MKN Keskus ry:n ylimääräinen varsinainen kokous pidettiin 27.4.2021 etäkokouksena Teams-etäyhteyden välityksellä. Kokouksessa täydennettiin MKN Keskuksen hallitus uusilla jäsenillä eronneiden jäsenten tilalle heidän loppukaudekseen. Eronneiden hallituksen jäsenten; Susanna Koski, Riitta Huhtala ja Rauni Miettisen tilalle valittiin Merja Rehn (toimikausi 2021), Päivi Alanne Etelä-Suomen piirikeskuksesta (toimikausi 2021–2022 ja Pirjo Luotola Keski-Suomen piirikeskuksesta (toimikausi 2021–2022).

MKN Keskus ry;n varsinainen kokous

MKN Keskus ry:n varsinainen kokous pidettiin 25.11.2021 Faban arkistotiloissa Vantaalla. Kokous pidettiin helpottuneen koronatilanteen johdosta lähikokouksena. Kokoukseen oli mahdollista osallistua kuulijana myös etäyhteydellä. Kokoukseen osallistui yhteensä 20 virallista kokousedustajaa, joista 17 oli kokouspaikalla ja 3 etänä Teamsin välityksellä. Lisäksi kokouspaikalla oli 14 muuta osallistujaa ja 2 etänä Teamsin välityksellä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Teresa Majuri Oulun piirikeskuksesta.

Kertomusvuoden tunnustuspalkinto jaettiin Jyväskylän maa- ja kotitalousnaiset ry:lle. Jyväskylän maa- ja kotitalousnaiset on aktiivinen verkostoituja ja toimija Jyväskylän kaupungin alueella. Yhdistys on ansiokkaasti toiminnallaan vahvistanut kaupungin ja maaseudun välistä vuorovaikutusta osoittaen, että jokaisen naisen sydämestä löytyy pieni pala maaseutua. Yhdistyksen toimintavuosien aikana sen jäsenmäärä on kasvanut tasaisesti. Koronapandemian aikana yhdistys on tehnyt digiloikan ja kannustanut jäseniään osallistumaan aktiivisesti verkkotapahtumiin. Yhteisiä tapaamisia on onnistuttu pitämään mm. pyöräilyn ja puutarhateeman merkeissä. Yhdistys on esimerkillisesti osoittanut, että voidaan toimia yhteisöllisesti ja tavoitteellisesti myös kuntakokoisena paikallisyhdistyksenä.

Jyväskylän maa- ja kotitalousnaisten edustajat Pirjo Härkönen ja Riitta Peräinen vastaanottivat tunnustuspalkinnon. Kukkia palkinnon saajille ojentamassa varapuheenjohtaja Tarja Tervo.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen myöntämä Vuoden 2021 maisemateko -tunnustus "Pieniä suuria tekoja luonnon hyväksi" luovutettiin Viirikylälle Rovaniemelle. Kemijoen jokivarsimaiseman hoitotyöt kattavat 15 hehtaarin alueen, jossa Viirikylän asukkaat ovat raivanneet umpeen kasvaneen jokivarsimaiseman ja rakentaneet lammasaitauksia sadalle maisemanhoitolampaalle.

Kylän puuhamies Arto Sääskilahti vastaanotti Viirinkylän maisematekopalkinnon, jonka palkintoraadissa oli muun muassa ympäristöneuvos Tapio Heikkilä ympäristöministeriöstä.

Kokouksessa muistettiin merkkivuosia viettäviä kunniajäseniä järjestön hopeisilla rintakoruilla. Pirkko Kallio täytti 6.7.2021 80 vuotta ja Eeva Nurmi täytti 70 vuotta 13.7.2021.

Hallitus

MKN Keskuksen hallitukseen kuuluivat toimintavuonna seuraavat henkilöt:

- puheenjohtaja pääsihteeri, emäntä Mervi Mäki-Neste (Etelä-Pohjanmaa)
- varapuheenjohtaja maa- ja metsätalousyrittäjä Rauni Miettinen (Etelä-Suomi, eronnut hallituksesta 27.1.2021) Ylimääräisessä kokouksessa valittiin tilalle loppukaudeksi Pirjo Luotola (Keski-Suomi)
- jäsen, toimitusjohtaja Riitta Huhtala (Keski-Pohjanmaa, eronnut hallituksesta 27.1.1.2021). Ylimääräisessä kokouksessa valittiin tilalle loppukaudeksi Päivi Alanne (Etelä-Suomi)
- jäsen, yrittäjä/kaupunginvaltuutettu Susanna Koski (Keski-Pohjanmaa, eronnut hallituksesta 27.1.2021). Ylimääräisessä kokouksessa valittiin tilalle loppukaudeksi, innovaatiojohtaja Merja Rehn.
- jäsen, maa- ja metsätalousyrittäjä, myyjä Sanna Mäki (Länsi-Suomi)
- jäsen, maa- ja metsätalousyrittäjä Tarja Tervo (Kainuu)
- jäsen, sihteeri toiminnanjohtaja Christell Åström 15.2.2021 alkaen

Hallitus kokoontui toimintavuonna yhdeksän kertaa. Hallituksesta erovuorossa olivat jäsenet Merja Rehn ja Tarja Tervo. Varsinaisessa kokouksessa 25.11.2021 hallituksen erovuorossa olevat henkilöt valittiin uudelle kaudelle (toimikausi 2022–2024).

Jäsenistö

Jäsenjärjestöt

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n jäseniä ovat ProAgria Keskukset (8 kpl), ProAgria Keskusten Liitto sekä Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry. Paikallistason toimintayksiköitä, maa- ja kotitalousseuroja, maa- ja kotitalousnaisten osastoja tai muita vastaavia järjestöllä oli toimintavuonna noin 900. Uudesta jäsenrekisteristä saatiin jäsenten määräksi 21 544, mutta tieto on puutteellinen edelleen käynnissä olevan rekisteriuudistuksen takia.

Kunniajäsenet

Kunniajäseniä ovat emäntä Pirkko Kallio (Nivala) vuodesta 2003, maanviljelysneuvos Marja Kallio (Laukaa) vuodesta 2009 sekä maakuntaneuvos Eeva Nurmi (Humppila) vuodesta 2013.

Toimihenkilöt

MKN Keskuksen palveluksessa työskentelivät vuonna 2021 seuraavat henkilöt:

- Christell Åström, toiminnanjohtaja, päätoimittaja 15.2.2021 alkaen
- Sari Jääskeläinen, talous- ja hallintopäällikkö 30.9.2021 asti
- Leena Lahdenvesi-Korhonen, varatoiminnanjohtaja, kehitysjohtaja (maiseman- ja luonnonhoito)
- Minna Lehtipuu, viestintäasiantuntija 1.10.2021 alkaen
- Tuula Lehtonen, toimituspäällikkö (Koti ja maaseutu -lehti)
- Tiina Makkonen, viestintäpäällikkö-viestintäpalveluiden tuottaja
- Marita Suontausta, kehityspäällikkö (ruoka, ravitsemus ja kotitalousneuvonta)
- Helena Velin, järjestöpäällikkö
- Susanna Winqvist, viestinnän erityisasiantuntija, opintovapaalla 1.9.2021. alkaen
- Heli Ursin, harjoittelija 31.5.2021 asti

Jäsenyys / edustus eri toimielimissä ja organisaatioissa

MKN Keskus jatkoi panostamista sidosryhmäyhteistyöhön ja toimialojemme ajankohtaiseen keskusteluun. Teimme hankeyhteistyötä erilaisten toimijoiden kanssa ja osallistumme aktiivisesti aihealojemme lukuisiin kehitysryhmiin.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen henkilöstö on ollut edustettuina toimintavuonna mm. seuraavissa toimielimissä:

- Alfred Kordelinin säätiön Jaakko Kolmosen rahasto, jäsen Marita Suontausta, varajäsen Christell Åström
- Eduskunnan kotitalouden tukirengas, jäsen Marita Suontausta, varajäsen Helena Velin
- Green Care Finland ry:n hallitus, varapuheenjohtaja Christell Åström
- Hanhipelto-hankkeen ohjausryhmä (YM) jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Christell Åström
- Kansainvälisen maisemapäivän valmisteluryhmä ja maisemakuvakilpailun raati (YM) jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Christell Åström
- Kotitalous- ja kuluttajaneuvottelukunta, jäsen Marita Suontausta
- Kotitalouksien omatoimisen varautumisen järjestötoimikunta (Kova), jäsen Helena Velin
- Kouluruokaverkosto (OPH), jäsen Marita Suontausta
- Kulttuuriympäristöviestinnän yhteistyöryhmä Kyvyt, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Kulttuuriperintöstrategian ohjausryhmä (OKM), jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Kalle Hellström (Oulu)
- Maaseudun tukihenkilöverkon ohjausryhmä, jäsen Christell Åström
- Maatalouskoneiden tutkimussäätiön valtuuskunta, jäsen Helena Velin, varajäsen Christell Åström
- Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojatyöryhmä (MMM), jäsen Christell Åström
- Maitohygienialiiton johtokunta, varajäsen Marita Suontausta
- Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman seurantakomitea, jäsen Christell Åström, varajäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Medlem i Nordiska Rådets Civilsamhällesnätverk, MKN:n edustajana Christell Åström
- Museoviraston luontorinki, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Museoviraston muinaisjäännösten hoidon asiantuntijarinki, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Naisten Valmiusliiton hallitus, jäsen Mervi Mäki-Neste, varajäsen Helena Velin
- Naisten Valmiusliitto, Naisten koulutuksen kehittämistyöryhmä, jäsen Helena Velin
- Peltoheitot ja suopohjat -hankkeen ohjausryhmä (Suomen Metsäkeskus), jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Puunhalausviikon järjestelytoimikunta (Viherympäristöliitto, LUKE, MKN Keskus), jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen ja Susanna Winqvist
- ProAgria Keskusten Liiton hallitus, jäsen Pirjo Luotola, varajäsen Tarja Tervo (16.4.2021 saakka), jäsen Mervi Mäki-Neste, varajäsen Pirjo Luotola (16.4.2021 alkaen)
- Työ- ja elinkeinoministeriön Kuluttaja-asiain neuvottelukunta, jäsen Christell Åström, varajäsen Marita Suontausta

- Vieraslajiasioiden neuvottelukunta (MMM), jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Christell Åström
- Vieraslajiasioiden neuvottelukunta (MMM), viestintäjaosto, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Viheralan neuvottelukunta VihNe (Viherympäristöliitto), jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Walter Ehrströmin säätiön hallitus, jäsen Christell Åström
- Ympäristöministeriön luonnonsuojelulainsäädännön ohjausryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Ympäristöministeriön perinnebiotooppien päivitysinventointien ohjaus- ja arviointityöryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Saara Ryhänen (Etelä-Savo)
- Ympäristöministeriön Ravinteet kiertoon -hankkeiden viestijäverkosto, jäsen Susanna Winqvist

Tukipalvelut, tilintarkastajat ja julkaisut

Taloushallinnon palveluista vastasi oma talous- ja hallintopäällikkö 13.9.2021 asti, minkä jälkeen taloushallinnon palveluita ulkoistettiin Taloushallinta Uniikki Oy:n hoidettavaksi. IT-tukipalvelut ostettiin Mtech Digital Solutions Oy:ltä ja graafista suunnittelua ostettiin ProAgria Keskusten Liitto ry:ltä.

MKN Keskus ry:n tilintarkastajana toimi tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab.

KOTI ja maaseutu -lehti

Toimituspäällikkö Tuula Lehtonen vastasi lehden suunnittelusta, toimitusprosessista ja yhteyksistä avustajiin ja asiamiehiin sekä lehden mainosyhteistyöstä.

Lehden taittopalvelu ostettiin ProAgria Keskusten Liitosta. Lehteä ja lehden markkinointimateriaalia valmistivat Birgitta Salminen ja Päivi Jokimies. Yhteyksistä Jaicom Tilaajapalveluun vastasivat talous- ja hallintopäällikkö, toimituspäällikkö ja toiminnanjohtaja-päätoimittaja.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen ja piirikeskusten ruoka-asiantuntijat osallistuivat kehityspäällikön ohjauksessa lehden Ruokaneuvot-sivujen suunnitteluun ja toteutukseen. Järjestöpäällikkö työsti toimituspäällikön kanssa järjestösivuja.

Lehteä ilmestyi toimintavuonna 8 numeroa: 6 kertaa 60-sivuisena ja yhden kerran 84-sivuisena tuplanumerona. Vuoden 2021 lopussa lehdellä oli tilaajia noin 6 500, joista vapaakappaleiden saajien osuus oli noin 300. Lukijatutkimuksen mukaan jokaisessa tilaajataloudessa Koti ja maaseutu -lehteä lukee keskimäärin 2,7 lukijaa, joten kullakin numerolla on noin 18 000 lukijaa.

Lehteä rahoitettiin edelleen ensisijaisesti tilausmaksuilla. Mainostilaa myi resurssiensa puitteissa toimituspäällikkö. Lehden mainostulot vuonna 2021 olivat 6240 euroa. Mainostilaa myytiin mm. Laihian Maltaalle, äänikirjapalvelu Storytellille ja Ruokatieto ry:lle.

Toimintavuonna lehteä kehitettiin eteenpäin taitollisin ratkaisuin, uusin juttusarjoin ja jatkamalla laatuun panostamista avustajia valikoimalla. Lehdessä aloitettiin uusi sarja Luontohelmi, joka osoittautui lukijapalautteen mukaan suosituksi.

Lehti hankki julkaistavan materiaalin luotettaviksi todetuilta ammattiavustajilta. Mukaan rinkiin tuli vuoden aikana joitain uusia tekijöitä. Valinnassa painotettiin valokuvien laatua ja julkaisuvalmista tekstiä.

Toimintavuonna lehdessä käsiteltiin monin eri tavoin Maa- ja kotitalousnaisten osaamista ja kampanjoita: Ruokaneuvot, Lumoava maisema ja Teemakasvikset keräsivät lukijoilta runsaasti hyvää palautetta. Järjestöpalstalla alkoi järjestöpäällikön kirjoitusten julkaisu. Jutut koskivat ajankohtaisia järjestöasioita.

Lehden ruokaohjeet olivat Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijoiden laatimia ja ammattivalokuvaaja Kati Laszkan kuvaamia.

Korona vaikeutti lehden juttujen tilausta aika ajoin. Kaikki numerot ilmestyivät kuitenkin tasalaatuisina ja ajallaan. Lukijapalautteen perusteella lukijat olivat jälleen erittäin tyytyväisiä Koti ja maaseutu -lehteen. Eniten hyvää palautetta lehti sai jutuista, joissa kerrottiin maaseudun pienistä yrittäjistä. Puutarha-aiheet,

hyvinvointiaiheet ja lifestyle- ja luontoartikkelit saivat kiitosta. Palautteissa kiiteltiin sitä, että lehdessä ei ole naistenlehtihömppää tai liikaa mainoksia. Lehden kehuttiin kehittyneen entisestään.

Lehden Instagram-tili pysyi aktiivisena vuonna 2021. Seuraajien määrä nousi koko ajan. Seuraajia oli vuoden loppuun mennessä tasan 600.

Lehden tiedot päivittyivät ja jokainen uusi numero esiteltiin lehden kotisivuilla. Loppuvuonna 2021 lehdelle alettiin suunnitella uusia kotisivuja osoitteeseen www.kotijamaaseutu.fi. Suunnittelu pääsi hyvään vauhtiin, jotta sivusto pystytään avaamaan suunnitellusti helmi-maaliskuussa 2022.

Lehden toimituspäällikkö teki myös aktiivisesti töitä, jotta lehdessä olisi innostavat lukijakilpailupalkinnot palautteiden keräämistä varten. Palautetta käytetään paljon avuksi lehden kehittämisessä. Lukijakilpailuun saatiin palkintoja Myssyfarmilta, Heirolilta, Opa-Muurikalta, Luonkosilta, Innoluxilta ja Pislalta.

Vuonna 2021 lehden hinnat pysyivät entisellään (kesto 54 €, vuositilaus 64 €). Keväällä ja joulukuussa lehteä myytiin kampanjahintaan 40 euron/kestotilaus.

Muut julkaisut ja aineistot

Koti ja maaseutu -lehden lisäksi on tuotettu avaintulosalueittain neuvontatyötä tukevia viestintä- ja markkinointimateriaaleja. Niistä kerrotaan myöhemmin eri avaintulosalueiden toiminnan tulosten raportoinnin yhteydessä.

Strategian toteutus teemoittain

MKN:n toiminta vuonna 2021 pohjautui järjestön uuteen, vuoteen 2025 ulottuvaan brändistrategiaan. Tämän myötä luovuttiin toimintakertomuksen jaottelusta perinteisiin avaintulosalueiden mukaisiin teemoihin. Uusi jako seuraa brändistrategian neljää teemakokonaisuutta: suomalaisen ruoan sankaritarinat, ilmastomyönteinen ja kestävä yhteiskunta, monimuotoinen luonto ja Suomi kutsuu kylään. Teemakokonaisuuksien tarkoituksena on vahvistaa toimintaa yli sektorijakojen ja lisätä yhteistyötä MKN:n asiantuntijoiden välillä.

Teema 1. Suomalaisen ruuan sankaritarinat

Tavoitteena oli tuoda esille suomalaista ruokakulttuuria ruokineen, tapahtumineen ja alueellisine vetonauloineen. Suomalaisille ruoantekijöille annettiin kasvot ja heidän ansaitsemansa kiitokset. Toimintavuonna keskityimme ensisijaisesti tuottajiin ja yrittäjiin. Vaikutimme myös uusien suomalaisen ruoan sankaritarinoiden syntymiseen.

Kiitos suomalaiset ruoantuottajat

Paikallisista ruoantuottajista ja -jalostajista sekä paikallisista raaka-aineista viestittiin monikanavaisesti (tapahtumissa, somessa, tiedottein ja lehtiartikkelein) tavoitteena yhdistää ruoantekijät ja kuluttajat. Koti ja maaseutu -lehden jokaisessa numerossa oli satokauteen sopiva teemakasvis, jonka ympärille rakentuivat Ruokaneuvot-sivut. Kustakin teemakasviksesta tehtiin myös mediatiedote.

Lokakuussa vietettiin MKN:n kekriviikkoja, joiden aikana nostettiin suomalaista sadonkorjuujuhlaa esiin monin eri tavoin.

Eri tiedotusvälineiden kanssa on tehty yhteistyötä suomalaiseen ja paikalliseen ruokaan ja ruokakulttuuriin liittyvien myönteisten mielikuvien esiin nostamiseksi, jotta suomalaisten ruoantuottajien näkyvyys eri medioissa ja kanavissa vahvistuu. Sen myötä on syntynyt vuoropuhelua ruoantuottajien ja kuluttajien välille mm. somekanavissamme.

Rahoitus: OKM

Isoäitien herkut – digitaalinen perinneruokakeittokirja

MKN:n kotisivuille tuotettiin erityisesti nuoria ja nuoria aikuisia houkutteleva suomalaisia perinnereseptejä sisältävä digitaalinen keittokirja, jossa on esillä pitäjä- ja perinneruokia tähän päivään sopivalla tavalla isoäitien tarinoilla höystettyinä. Tarinat ovat videoina, kuvina ja teksteinä kirjan lomassa. Kirja sai runsaasti huomiota julkaisuajankohtanaan mm. lehtiartikkelein, radiohaastatteluilla ja somejakoina.

Tarkoitus on, että reseptejä ja isoäitien tarinoita nostetaan myös pitkin vuotta 2022 parrasvaloihin eri kanavissa ja varsinkin suomalaisen ruoan päivänä 4.9. Ruokaperinteet säilyvät, siirtyvät sukupolvilta toisille ja nuoretkin tietävät niistä.

Rahoitus: OKM

#Nimisuoja 2025

Helsingin Yliopiston Ruralia-instituutin ja Turun Yliopiston Brahea-keskuksen kanssa toteutettavassa #Nimisuoja2025 -hankkeessa Keskuksen tehtävänä on tuottaa digitaalinen oppimateriaalipaketti nimisuojasta toisen asteen opiskelijoille. Oppimateriaalia ei saatu vielä hyödynnettyä oppilaitoksissa. Oppimateriaaliin kuuluvat videot tuotettiin, ja niitä on jaettu hankeverkoston sosiaalisessa mediassa ahkerasti. Lisäksi viestintämateriaali poiki muutaman lehtiartikkelin ja kolumnin.

MKN on mukana valtakunnallisessa nimisuoja-asiantuntijaverkostossa. Yhteistyössä piirikeskusten ruoka- ja yritysasiantuntijoiden kanssa selvitetään mahdollisia nimisuojatuotteita ja tuottajia sekä kannustetaan ja autetaan yrityksiä nimisuojan hakemisessa.

Rahoitus: MMM/Ruokavirasto

Teema 2. Ilmastomyönteinen ja kestävä yhteiskunta

Tavoitteena oli saada eri ikäiset kuluttajat toteuttamaan erilaisia arjen ilmastotekoja ja tekemään pieniä ja suuria tekoja luonnon hyväksi sekä tukea yrityksiä vastuulliseen toiminnan kehittämiseen. Lähtökohtana oli, että jokainen meistä voi omalla toiminnallaan vaikuttaa lähiympäristöönsä.

Arjen ilmastotekoja

Vuoden aikana MKN:n ruoka-, maisema- ja yritysasiantuntijat piirikeskuksissa tuottivat Keskuksen koordinoimana MKN:n kotisivuille ja sosiaaliseen mediaan (Facebook, Instagram, Twitter, TikTok) joka viikko ilmastovinkin #52arjenilmastotekoa. Vinkit liittyivät mm. ruoan valintaan, ruokahävikin vähentämiseen, kierrätykseen ja kompostointiin. Arjen ilmastotekoja jaettiin hyvin esimerkiksi Facebookissa muillekin sivustoille ja kävijät intoutuivat usein keskustelemaan viikon aiheesta ja miettimään omia tottumuksiaan. Lehdistötiedotteet aiheesta poikivat myös artikkeleita lehtiin ympäri Suomen.

Rahoitus: OKM

Suomalainen ilmastoystävällinen ruoka

Piirikeskusten ruoka-asiantuntijat järjestivät ilmastoystävälliseen ruokaan liittyvää neuvontaa eri menetelmin. Esillä olivat muun muassa lähi-, sesonki- ja hävikkiruoka sekä säilöntä. Neuvonnan tueksi tuotettiin aineistoja eri kanaviin. Hävikkiruoasta oli artikkeli Koti ja maaseutu -lehdessä, ja joka lehteen tuotettiin kasvispainotteisia ruokaohjeita Ruokaneuvoihin.

Rahoitus: OKM

Kuva: Kauden teemakasvis juurikkaat, Keltainen borssikeitto, Koti ja maaseutu 8/21 (kuvaaja Kati Laszka)

Hyvästi ruokahukalle

MKN:n Ruokaneuvoihin, TikTok- ja Youtube-kanaville tuotettiin varsinkin nuorisolle suunnattuja hävikkiruokavinkkejä ja -reseptejä. Tarkoitus on vielä koota ruoka-asiantuntijoille ja järjestöaktiiveille toimintamalli hävikki-infotilaisuuden pitämisestä esimerkiksi toisen asteen oppilaitoksissa ja pilotoida se. Reseptejä ja videoita on jaettu sosiaalisessa mediassa. Videoista on informoitu tai niitä on jaettu myös eri oppilaitoksille. Videoita on katseltu MKN:n Youtube-kanavalla noin 250 kertaa.

Rahoitus: Tampereen talouskoulun säätiö

Kädet multaan

Ruoka-asiantuntijoiden pilotoima ja jalkauttama Kädet multaan – aktiivisen ruokakansalaisuuden toimintamalli varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja paikallisyhteisöihin -hanke päättyi vuoden 2021 lopussa. Ravinteiden kierrätystä lisäävä toimintamalli saatiin kehitettyä ja jalkautettua koronasta huolimatta. Toiminnan keskiössä olivat lapset, perheet, varhaiskasvatuksen toimijat (päiväkodit), koulut, vapaaehtoisten yhdistykset sekä paikallisyhteisöt (kaupunginosat, kylät). Verkkosivuilla oleva toimintamalli sisältää mm. toimintaohjeet ja materiaalia päiväkodeille, kouluille ja muille toimijoille, viestintä- ja aktivointimateriaalia paikallistoimijoille, materiaalia vanhemmille ja muille lasten lähipiirissä toimiville (esim. isovanhemmat) sekä koulutuksen, jota toteuttavat MKN:n ruoka-asiantuntijat.

Rahoitus: YM

Älä ruoki hukkaa!

Yhteistyössä Luken, Kotitalousopettajien liiton ja Suomen luokanopettajien kanssa tehtävässä hankkeessa Älä ruoki hukkaa – perusopetuksen oppilaat vaikuttajina ruokahävikin vähentämiseksi kotitalouksissa tuotetaan ympäristöopin ja kotitalouden opetukseen työkalupakit ruokahävikin opettamiseen ja toimintamalleja, joiden avulla oppilaat voivat vaikuttaa ruokahävikin vähentymiseen kotitalouksissa.

Hankkeen edetessä MKN:n piirien ruoka-asiantuntijat jalkautuvat peruskouluihin. 28 koulussa toteutetaan 3.- 6. sekä 7.-9. vuosiluokkien opetussuunnitelman tavoitteiden mukaiset ruokahävikin vähentämiseen tähtäävät projektit sekä pidetään hävikki-info koko koululle esimerkiksi hävikkipöydän muodossa.

Rahoitus: MMM/Ruokavirasto

Kuluttajien Hävikkifoorumi

MKN Keskus on mukana Kuluttajaliiton koordinoimassa kansallinen Hävikkifoorumi -hankkeessa (2020–2023). Maa- ja kotitalousnaisten kotisivuille koottiin hävikkireseptiikkaa Ruokaneuvot-osioon.
Koti ja maaseutu -lehdessä nro 4–5/2021 oli hävikkiaiheinen reseptiaukeama. Hävikkifoorumille tuotettiin aiheesta blogiteksti. Hävikkiaiheisen mobiilipelin kehittämistä on selvitetty ja yritetty edistää. Lisäksi Älä ruoki hukkaa -hankkeen materiaalit on luvattu Hävikkifoorumin Saa syödä -sivustolle koulumateriaaleihin. Lisäksi osallistuimme työpajatyöskentelyyn ja meillä oli edustaja ohjausryhmässä.

Rahoitus: MMM/Ruokavirasto

Pieni pala maaseutua -kampanja

Yhdistyksille ja niiden jäsenille suunnatulla kampanjalla pyrittiin hillitsemään ilmastonmuutosta, lisäämään kasvisten käyttöä ja yhteisöllistä toimintaa. Kampanja piti sisällään runsaasti erilaisia toimenpiteitä:

- Edistettiin kotitarveviljelyä, kannustettiin myös yhteisten viljelypalstojen tai -laatikoiden perustamiseen. Yhteisiä viljelyksiä tehtiin lähinnä istuttamalla omenapuu tai marjapensas tai perustamalla lavaviljelys päiväkodin tai koulun pihaan.
- Järjestettiin yhdistysten tempauksia ja tapahtumia kasvisten käytön lisäämiseksi yhdistyksissä, kaupoissa, päiväkodeissa ja kouluissa.
- Järjestettiin kasviskisa, johon kaikkien kuluttajien oli mahdollisuus osallistua seuraamalla omaa kasvisten, marjojen ja helmien käyttöä kolmen kuukauden ajalla 12.9. 2020 – 31.12.2021 välisenä aikana. Ilmoittamalla tuloksen osallistui maaseutulomapaketin arvontaan.
- Nautittiin yhteisesti kasvatetusta sadosta ja säilöttiin satoa kursseilla tai työpajoissa.
- Kannustettiin ihmisiä rakentamaan hyönteishotelleja.
  Kannustettiin perustamaan niittyjä tai jättämään osa nurmikkoa ajamatta, jotta luonnon monimuotoisuus säilyisi.
- Osallistuttiin elokuun lopussa Metsähallituksen Luonnon konserttisarja -tapahtumiin Etelä-Savossa ja Kainuussa. MKN:n asiantuntijat järjestivät ohjelmaa tapahtuman toimintarasteille.

Rahoitus: OKM, paikallisyhdistysten vapaaehtoistyö ja paikalliset yhteistyökumppanit, Marjan- ja hedelmänviljelijäin liitto, Kauppapuutarhaliitto, Kotimaiset kasvikset, MTK ja Puutarhaliitto. Luonnon konserttisalin osalta rahoitus MMM. Kasviskisan palkinto: MKNK ja Maaseutumatkailuyritys Iloranta.

Kinkkutemppu

Maa- ja kotitalousnaiset oli mukana kuudetta kertaa järjestetyssä kinkkutempussa, joka innosti jälleen ennätysmäärän suomalaisia tekemään kiertotalousteon.

Maa- ja kotitalousnaisten roolina oli viestiä asiasta ja muistuttaa, ettei paistinrasvoja saa kaataa viemäriin. Kinkkutemppu toi konkreettisen esimerkin kiertotaloudesta kuluttajien arkeen ja helpon mahdollisuuden osallistua mukaan omalla teolla.

Kampanja toteutettiin yritysyhteistyöprojektina. Kinkkutempun mahdollistajat olivat Maa- ja kotitalousnaiset, Kemianteollisuus, Neste, K-ryhmä, Lassila & Tikanoja, Suomen Pakkauskierrätys RINKI, Atria, HKScan, Snellman, Rasmix, Vesilaitosyhdistys, Suomen Kiertovoima ry KIVO ja kunnalliset jätelaitokset, Suomen Kuntaliitto, sekä Ympäristöteollisuus- ja palvelut YTP ry

Teema 3. Monimuotoinen luonto

Tavoitteena oli tuoda laajasti esille luonnon monimuotoisuuden merkitystä, selvittää sen tilaa tutkimuksilla ja kartoituksilla sekä edistää monimuotoisuutta hoitosuunnitelmilla ja -toimenpiteillä yhdessä maanomistajien,

kuntien, yhdistysten ja yritysten kanssa. Lisäksi tavoitteena oli jalkauttaa uusinta tutkimustietoa ja tuotteistaa teemaan liittyviä palvelupaketteja.

Teemaa tuotiin esiin kampanjoissa ja hankkeissa sekä viestimällä monipuolisesti luonnon monimuotoisuuden edistämisen mahdollisuuksista. MKN:n maisema-asiantuntijoista koostuva valtakunnallinen viestintätiimi viesti säännöllisesti järjestön somekanavissa monimuotoisen luonnon edistämisen puolesta erillisen viestintäsuunnitelman mukaan.

Vuoden maisemateko -kilpailu

Seitsemännen kerran järjestetyn Vuoden maisemateko -kilpailun teemana oli Pieniä suuria tekoja luonnon hyväksi. Maakunnat valitsivat alueelliset voittajat (17 kpl), jotka kilpailivat valtakunnallisesti tunnustuspalkinnosta.

Kilpailun raati nosti Viirinkylän maisemateon voittajaksi. Kylän jokivarsimaiseman hoitotyöt kattavat 15 hehtaarin alueen Rovaniemen lähellä. Valintaraati arvosti kylän vahvaa yhdessä tekemistä sekä maisemateon monipuolisuutta. Kemijoen jokivarsimaiseman hoitotyöt olivat laajoja ja pitkällä tähtäimellä tehtyjä. Viirinkylän asukkaat raivasivat hoitoalueen umpeen kasvaneen jokivarsimaiseman ja rakensivat lammasaitauksia 100 maisemanhoitolampaalle.

Kilpailu sai runsaasti medianäkyvyyttä pitkin vuotta. Voittajan valitsivat ympäristöneuvos Tapio Heikkilä (ympäristöministeriö), ohjelmajohtaja Petteri Tolvanen (WWF), toiminnanjohtaja Taavi Forssell (Viherympäristöliitto), koordinaattori Tiia Naskali (Viherympäristöliitto) ja toimituspäällikkö Tuula Lehtonen (Koti ja maaseutu -lehti, MKN Keskus ry).

Vapaaehtoistyö kulttuuriympäristön hoitamiseksi on laajaa. Tästä osoituksena on vuosittain kilpailuun tuleva runsas ilmoittautuneiden määrä. Vuonna 2021 kilpailuun tuli yhteensä lähes 70 ehdotusta.

Rahoitus: OKM

Puunhalausviikko ja Suomen luonnon päivä

Kuudetta kertaa järjestetty puunhalausviikko kannusti 23.–29.8.2021 ihmisiä halaamaan puita ja osoittamaan, että he arvostavat omaa lähiympäristöään, kuten puistoja, metsiä ja luontopolkuja. Puunhalausviikon 2021 järjestivät Viherympäristöliitto, Luonnonvarakeskus ja Maa- ja kotitalousnaiset. Puunhalausviikko on myös osa virallista Suomen luonnon päivän juhlintaa. Kampanjan tueksi laadittiin artikkelisarja sekä tiedotteita.

Kampanja vakiinnuttaa paikkaansa ja sen vaikuttavuudesta on myös osoituksena #puunhalausviikko-aihetunnisteen käytön runsaus sosiaalisessa mediassa sekä kampanjan saama medianäkyvyys. Kampanjaviikolla hanketoimijat olivat laajasti esillä printtimedian lisäksi myös tv:ssä ja radiossa.

Rahoitus: OKM

VALIO ja Atria CARBO kehitystyö tilojen luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi

Vuonna 2019 alkanut yhteistyö Valio Oyj:n kanssa jatkui vuonna 2021. Valion kanssa kehitettyjen lumokartoitustyökalujen käyttö laajeni vuonna 2021 myös Valio CARBO-hankkeen sisarhankkeen Atria CARBOn kautta Atrian lihatiloille. Vuodesta 2019 alkaen on laadittu yhteensä 80 laajaa maatilan luonnon monimuotoisuuskartoitusta.

Vuonna 2021 kehitettiin ja testattiin biodiversiteettilaskuria. Maisema-asiantuntijat laativat tiloille 35 luonnon monimuotoisuuskartoitusta. Kartoitusten lisäksi tiloille annettiin käytännönläheistä neuvontaa sekä konkreettisia toimenpide-ehdotuksia tilan luonnon monimuotoisuuden edelleen kehittämiseksi. Tilat olivat innokkaita edistämään luonnon monimuotoisuutta ehdotusten mukaisesti.

Kehitystyö ja kartoitukset saivat kyselyissä hyvää palautetta. Merkittävä osa tiloista on jo alkanut toteuttaa kartoituksissa ehdotettuja toimenpiteitä. Tilat toivovat, että työ jatkuu ja mahdollisia vaikutuksia mitataan kartoitusten jälkeen säännöllisesti.

Laiduntajat ovat keskeisiä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjiä. Luonnon monimuotoisuuskartoituksilla arvioitiin tilojen nykytilaa sekä esitettiin toimenpiteitä tilojen luonnon monimuotoisuuden edelleen kehittämiseksi. Kuva: Auli Hirvonen

Fingrid yhteistyö

MKN Maisemapalveluiden yhteistyö voimajohtoalueiden perinneympäristöjen kehittämisessä jatkui jo viidettä vuotta. Maanomistajien kiinnostus voimajohtoalueiden luonnon monimuotoisuuden kehittämiseen ja Fingridin perinneympäristöjen hoidon tukeen lisääntyy vähitellen.

Teema 4. Suomi kutsuu kylään

Toimintavuoden aikana lisättiin yleistä tietoisuutta kulttuuriympäristön arvoista ja mahdollisuuksista, arvokkaista maisema-alueista, paikallisesta kulttuuriperinnöstä, ruokaperinteestä, tavoista, taidoista ja historiasta monimuotoisesti sekä edistettiin näistä lähtevää aitouteen perustuvaa kestävää yrittäjyyttä. Yhteisöllisyyttä vahvistettiin yhteisillä tapahtumilla ja temoauksilla.

Pienet, suuret elämyspaketit

Suomi tarjoaa lukuisia vierailemisen, kokemisen ja aistimisen arvoisia reittejä, kulttuuriympäristöjä, maisemia, rakennuksia, ilmiöitä, tapahtumia, makuja ja palveluja sekä tutustumisen arvoisia ihmisiä. Tarjolla on kyliä asukkaineen ja kylätapahtumineen, luonto- ja maisemakohteita, kulttuuria, kansantietäjiä ja tarinankertojia, paikallisia makuja, maakuntien erikoisuuksia, näyttelyitä, toreja, pop up -tapahtumia, aktiviteetteja ja majoitusvaihtoehtoja majataloista maisemaigluihin.
Kotimaanmatkailu on kasvussa, ja erilaiset elämyspalvelut ovat kysyttyjä. Piirikeskusten asiantuntijat kehittivät yritysten edustajien kanssa erilaisia ja -kokoisia elämyspaketteja. Näihin kuului mm. pyöräilyreittiin liittyvä elämyspaketti, maaseutumatkailukokonaisuus sekä erilaiset pop-up tapahtumat.

Rahoitus: OKM

Ruokamatkakilpailu

MKN Keskus oli mukana Hungry for Finland -ruokamatkailukilpailun arviointiraadissa. Kilpailulla rohkaistiin ruokaan ja matkailuun liittyviä verkostoja kehittämään vastuullisuuteen ja paikallisuuteen perustuvaa ruokamatkailutarjontaa. Kilpailuun haettiin yrityksiä ja yhteisöjä, jotka ovat innovatiivisia ruokamatkailun edelläkävijöitä ja tarjoavat matkailijoille ruokaan liittyviä elämyksiä. Kilpailun tavoitteena on vahvistaa elämyksellisen ruokamatkailun tuotteistamista Suomessa, etsiä ruokamatkailun kärkituotteita ja vahvistaa aitoa yhteistyötä.

Rahoitus: OKM ja omarahoitus

Suomi-ruokaa ulkomaalaisille vieraille

Piirikeskusten ruoka-asiantuntijoille koottiin eri kohderyhmille tarjottava Suomi-ruokaa ulkomaalaisille -kurssipaketti vuonna 2020, jota päivitettiin 2021.

Rahoitus: OKM

Impin päivä 11.6

Impin päivän teemana oli vuonna 2021 kutsua kaverit kylään. Vieraaksi kutsuttiin naapuriyhdistys tai saman paikkakunnan joku muu yhdistys. Kesäaika helpotti järjestämistä, kun tapahtuma voitiin järjestää ulkona. Impin päivällä on pitkä perinne, joten yhdistyksissä Impin päivää vietettiin eri tavoin.

Hämeenkyrön maa- ja kotitalousnaiset kutsui kylään Ylöjärven-Mutalan maa- ja kotitalousseuran. Kuva: Liisa Välilä

Kansainvälinen maisemapäivä

Kansainvälistä maisemapäivää vietetään vuosittain 20.10. Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen vuosipäivänä. Euroopan neuvoston maisemayleissopimuksen tavoitteena on suunnitella, hoitaa ja suojella kaikenlaisia maisemia. Sopimukseen kuuluvat sekä kauniit että arkiset maisemat niin maaseudulla, luonnossa kuin kaupungeissakin. Sopimus kannustaa kaikkia osallistumaan maisemien tarkasteluun ja niitä koskevaan päätöksentekoon. Euroopan neuvoston maisemayleissopimus on ensimmäinen kansainvälinen sopimus, joka koskee pelkästään maisemaa. Suomi liittyi sopimukseen vuonna 2006.

Kansainvälistä maisemapäivää vietettiin vuonna 2021 viidettä kertaa. Maisemapäivän järjestivät ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus yhteistyössä Suomen Kotiseutuliiton, Museoviraston, Viherympäristöliiton ja MKN Keskuksen kesken. Maisemapäivä on myös osa Euroopan kulttuuriympäristöpäivien ohjelmaa. Maisemapäivän vakiintuneeseen viettoon liittyy #arkimaisema-valokuvakilpailu ja mm. Maa- ja kotitalousnaisten järjestämät ohjatut maisemakävelyt.

Vuonna 2021 maisema-asiantuntijat järjestivät eri puolilla Suomea seitsemän kävelytapahtumaa. Osa kävelyistä toteutettiin myös virtuaalisesti.

Rahoitus: SYKE ja ympäristöministeriö

Kulttuuriympäristön merkitystä avaavat ohjatut tapahtumat ja maisemapäivän kävelyt ovat erittäisin suosittuja. Edes huono sää häirinnyt kansainvälisen maisemapäivän kävelyä Kouvolan Kimolassa 20.10.2021
Kuva: Auli Hirvonen

Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina

Hankkeen tavoitteena oli innostaa toimijoita hyödyntämään arvokkaiden maisema-alueiden kulttuurimaisemaa sekä kulttuuriympäristöä ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä paikallista ruokakulttuuria ja historiaa monimuotoisesti ja aidosti yritystoiminnassa. Hanke käynnistyi 1.7.2018 ja se päättyi 28.2.2021.

Hankkeessa järjestettiin työpajoja tapahtumien, historian, paikalliskulttuurin hyödyntämisestä ja profiloinnista sekä viestinnästä. Toimenpiteillä tuotiin alueiden arvot ja mahdollisuudet asukkaiden ja maanomistajien tietoisuuteen ja kannustettiin heitä niiden hyödyntämiseen ja niiden tarjoamiseen yritystoiminnassa. Nostettiin alueiden paikallisesta kulttuuriympäristöstä, historiasta ja kulttuurimaisemasta aihioita.

Ideoita ja suunnitelmia vietiin käytäntöön työpajoissa ja paikallisissa tapahtumissa. Tavoitteena oli edistää valtakunnallisen arvokkaiden maisema-alueiden verkoston syntymistä ja brändäystä. Hankkeen tuloksena mm. lisääntyi kulttuuriympäristön hyödyntäminen hankealueen yritysten toiminnassa sekä syntyi uusia sitä hyödyntäviä matkailutuotteita.

Rahoitus: maaseuturahasto ja Hämeen- ja Uudenmaan ELY-Keskukset.

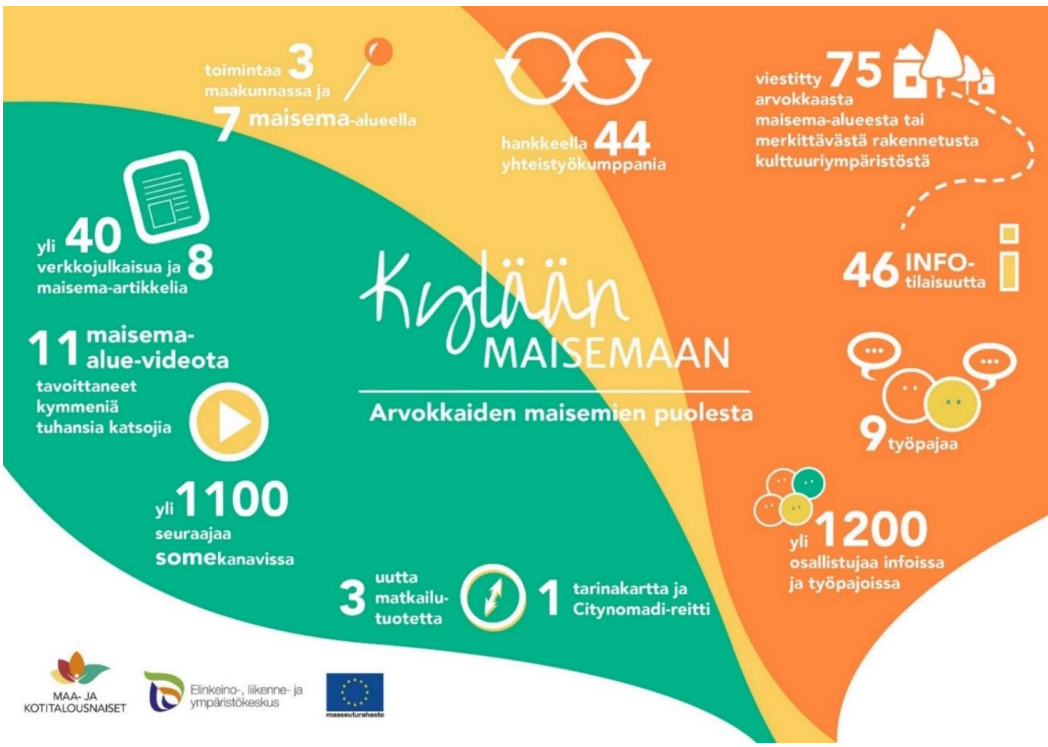

Infograafi Kylään maisemaan -hankkeen tuloksista.

Maiseman muutoksessa mukana -hanke

Maiseman muutoksessa mukana -hankkeessa kuvattiin uudelleen 24 maisemakohdetta 17 valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella Varsinais-Suomesta Salosta Hämeen ja Itä-Suomen kautta Pohjois-Pohjanmaalle Pudasjärvelle. Yhdeksän kuvaparikohdetta esiteltiin Maaseudun Tulevaisuuden kesän juttusarjassa Muuttuva maisema. Aineistosta tuotettiin 17 artikkelia hankkeen sivuille www.maajakotitalousnaiset.fi/maisemanmuutos sekä somekanaviin. Aineistoista tehtiin myös toimitettuja videoita artikkeleita julkaistavaksi Koti ja maaseutu -lehdessä vuonna 2022.

Syntyneet tulokset ja aineisto ovat saaneet paljon positiivista palautetta. Maaseudun Tulevaisuuden toimituksen mukaan juttusarja on saanut poikkeuksellisen paljon positiivista lukijapalautetta.

Maa- ja kotitalousnaisten sekä Kylään maisemaan Facebook- sekä Instagram-somekanavissa kuvaparijulkaisuihin on reagoitu ja ne ovat tavoittaneet yhteensä jo yli 30 000 seuraajaa.

Rahoitus: ympäristöministeriö

Svedjehamn, kansallismaisema ja valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, Björköbyn saariston kulttuurimaisema, Pohjanmaa
Kuva: Matti Poutvaara 1964, Museovirasto ja Martina Motzbäuchel 2021, MKN Keskus

Yhteiset koulutustilaisuudet ja kehitystyö

Maa- ja kotitalousnaisten johdon tilaisuudet

Toiminnanjohtajien päivät järjestettiin verkossa 23.–24.maaliskuuta. Päivien aikana käytiin läpi järjestön toiminnan uutta strategiaa ja sen jalkauttamista toimintaan sekä pohdittiin yhteistyön vahvistamista niin järjestön sisällä kuin eri sidosryhmien kanssa.

Koronapandemiatilanteen hellitessä MKN Keskuksen hallitus tapasi 11. kesäkuuta Jyväskylässä. Reilu viikko myöhemmin, 22. kesäkuuta järjestön toiminnanjohtajat tapasivat Tampereella. Tapaamiset nähtiin tarpeellisina. Pitkästä aikaa päästiin kasvotusten keskustelemaan järjestön ajankohtaisia asioita.

Maa- ja kotitalousnaisten johdon syysseminaari järjestettiin Porin Yyterissä 21.–22. syyskuuta. Tilaisuuteen osallistui MKN Keskuksen hallituksen jäseniä ja työntekijöitä sekä MKN:n piirikeskusten toiminnanjohtaja ja puheenjohtajia. Päivien aikana tutustuttiin Länsi-Suomen MKN:n piirikeskuksen toimintaan alueella. Seminaarissa keskusteltiin järjestön ajankohtaisista asioista sekä pohdittiin toiminnan rahoitusta ja tulevaisuuden kehityssuuntia.

MKN:n toimihenkilöiden koulutuspäivät toteutettiin 3.–4. marraskuuta Helsingissä. Koulutuspäivien aikana asiantuntijoille tarjottiin koulutusta käytännön someviestinnässä digimarkkinointitoimisto Kuulun johdolla ja kuultiin innostava alustus ruokayrityksen brändäyksestä. Toisena päivänä järjestettiin kohdennettua koulutusta ruoka-, maisema-, kuin yritysasiantuntijoille. Osallistujat pitivät koulutuspäiviä sekä sisällön että sosiaalisen kanssakäymisen näkökulmasta onnistuneina.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen hallituksen puheenjohtaja Mervi Mäki-Neste osallistui puolustusvoimain komentajan kutsusta 238. Valtakunnalliselle Maanpuolustuskurssille 8.11.2021-1.12.2021.

Maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgrian neuvottelukunta

Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen varsinaisessa kokouksessa 2020 päätettiin yksimielisesti, että MKN Keskuksen hallitus perustaa neuvottelukunnan Maa- ja kotitalousnaisten sekä ProAgrian yhteistyön kehittämiseksi.

Neuvottelukunta asetettiin MKN Keskuksen hallituksen kokouksessa toukokuussa. Neuvottelukunnassa oli edustaja jokaisesta keskuksesta. ProAgrian Keskusten Liiton toimitusjohtaja sekä MKN Keskuksen toiminnanjohtaja olivat asiantuntijajäseninä neuvottelukunnassa. Neuvottelukunnan toimikausi oli 1.6.–25.11. Neuvottelukunnan tehtävänä oli yhteistyön kehittäminen. Tavoitteena oli laatia konkreettisia ehdotuksia, miten toimintaa voidaan kehittää.

Neuvottelukunnan ehdotukset hyväksyttiin MKN keskuksen hallituksen marraskuun kokouksessa. Ne koskivat niin keskuksia, valtakunnan tasoa kuin alueiden välistä yhteistyötäkin. Hallitus seuraa toimenpiteiden etenemistä.

MKN ruoka-asiantuntijat

Ruoka-asiantuntijat pitivät vuoden aikana kahdeksan kertaa Teams-tapaamisia, joissa käytiin läpi ajankohtaisia asioita, mietittiin ruokakurssien tulevaisuutta ja suunniteltiin mm. Harrastamisen Suomenmallin -kokkikurssien, Ruokatreffien ja Mini-ruokatreffien sisältöä. Sen lisäksi ruoka-asiantuntijoille pidettiin marraskuussa yhteisten koulutuspäivien aikana oma ruokakuvauskoulutus ja yhdessä yritysasiantuntijoiden kanssa yrityssuunnistus, jossa tutustuttiin erilaisiin ruokayrityksiin ja niiden toiminta-ajatuksiin Helsingissä.

MKN maisema

Maisema-asiantuntijat kokoontuivat vuoden aikana kuusi kertaa yhteisiin kehityspalavereihin ja kolme kertaa suunnittelemaan maiseman viestintää. Lisäksi maisema-asiantuntijoille järjestettiin erilliset koulutukset Valio- ja Atria Carbo -lumokartoituksista, luonnon monimuotoisuuden suurimmista haasteista ja Helmi-elinympäristöohjelmasta sekä CAP-ohjelmasta. Maisema-asiantuntijat valmistelivat lausunnot CAP-ohjelmasta (MMM) sekä kaavoitus- ja rakennuslain luonnoksesta (YM).

MKN yritys

Yritysasiantuntijat kokoontuivat vuoden aikana neljä kertaa yhteisiin kehityspalavereihin. Vuoden aikana tiivistettiin yhteistyötä ProAgrian ja MKN:n yritysasiantuntijoiden välillä järjestämällä yhteisiä suunnittelupalavereita. Syksyn aikana pidettiin kolme YritysCase-tilaisuutta, joissa nostettiin esiin eri keskusten yritysneuvontakokemuksia ja keskusteltiin niistä. Marraskuun yhteisten koulutuspäivien aikana kuultiin trendeistä matkailun kehittämisessä sekä pohdittiin maatilojen suoramyynnin, teematapahtumien ja maaseutumatkailun yhdistämistä ”elämyskokonaisuuksiksi”.

Elokuun lopulla järjestettiin yhteinen CAP-yritystukien kyselytunti, jossa oli mahdollisuus kysellä suunnitelman yritystukikirjauksista. ProAgrian ja MKN:n yritysasiantuntijat valmistelivat yhteistyössä lausunnon CAP-ohjelmasta (MMM).

Järjestötoiminta

Järjestötoimintaa sopeutettiin eri puolella maata vallitsevien tilanteiden mukaan. Ajoittain lähitapahtumia pystyttiin järjestämään mahdollisuuksien mukaan. Edellisenä vuonna käyttöön otettujen digitaalisten kanavien hyödyntäminen vahvistui.

Opintomatka sadonkorjuujuhlaan Ahvenenmaalle

Ahvenanmaan Skördefesten-sadonkorjuujuhla saatiin järjestettyä 16.–18.9. Mukana matkalla oli 54 osallistujaa. Matkalla tutustuttiin sadonkorjuujuhlien antiin eri maatiloilla, joihin oli kokoontunut alueen tuottajia ja pienyrittäjiä. Eri puolilta Suomea tulleille ihmisille matka tarjosi mahdollisuuden tutustua ja verkostoitua samanhenkisten ihmisten kanssa ja osallistua laivamatkan ohjelmaan. Parisuhdeterapeutti, pastori Liisa Välilä ja

yrittäjä Juha Välilä puhuivat koskettavalla tavalla aiheesta Elämän voimaa valoissa ja varjoissa. Osallistujat saivat kuulla myös järjestön seuraavan vuoden toiminnan painopisteistä.

Ahvenanmaalla vietettiin sadonkorjuun juhlaa.

Maakunnallisen vuoden maa- ja kotitalousnaisen tai maaseudun naisen/miehen valinta

Lähes jokaisessa piirikeskuksessa valittiin maakunnittain aktiivinen, järjestön toimintaa tunnetuksi tekevä ja muita toimintaan kannustava sekä yhteisöllisyyttä edistävä vuoden maa- ja kotitalousnainen tai maaseudun nainen/mies tai nyt myös ensimmäistä kertaa toimijatiimi. Tunnustusten saajat olivat:

- Etelä-Pohjanmaa: Maija Ala-Lipasti, Seinäjoen Maa- ja kotitalousnaiset ry, Seinäjoki
- Etelä-Savo
    - Viljakansaaren maa- ja kotitalousseura, Puumala
    - Makkola-Kuokkalan maa- ja kotitalousseura, Savonlinna
- Etelä-Suomi
    - Etelä-Karjala: Marja-Liisa Juntunen, Taipalsaaren Maaseutunaiset ry, Taipalsaari
    - Häme: Kirsi Ruohonen, Matkun maatalousnaiset, Forssa
    - Kymenlaakso: Minna Pekkola-Virtanen, Vuolenkosken maaseutunaiset ry, Iitin maa- ja kotitalousseura, Iitti
    - Pirkanmaa: Hannu Toikkonen, Ylöjärven-Mutalan maa- ja kotitalousseura, Ylöjärvi
    - Uusimaa: Tuula Tetri, Hyvinkään maa- ja kotitalousnaiset, Hyvinkää
- Itä-Suomi palkitsi alueensa Maan mainiot miehet
    - Kainuu: Veikko Haataja, Vuolijoen maaseutuyhdistys, Kajaani
    - Pohjois-Karjala: Kari Kettunen, Outokummun maa- ja kotitalousseura, Outokumpu
    - Pohjois-Savo: Pekka Tenhunen, Leppälahden maa- ja kotitalousseura, Kuopio
- Keski-Pohjanmaa: Anni Lätti, Lohtajan kirkonkylän maaseutunaiset, Kokkola
- Keski-Suomi: Marja-Leena Pitkäjärvi, Jyväskylän maa- ja kotitalousnaiset ry, Jyväskylä
- Lappi: Anni Korpi, Pekanpään maa- ja kotitalousseura ry, Ylitornio
- Oulu: Maarit Rehula, Lumijoen maa- ja kotitalousseura, Lumijoki

Vuoden maa- ja kotitalousnaisten valintaprosessin ja palkitsemisen rahoittavat piirikeskukset.

Järjestötuotteet

MKN Keskus hankkii ja myy erilaisia välitystuotteita toimintansa tukemiseksi. Valikoimaa pyritään jatkossa rajaamaan tyypillisiin järjestötuotteisiin, jotka muun muassa edistävät järjestön näkyvyyttä. Toimintavuonna ei valikoimaan otettu uusia tuotteita. Tulevaisuudessa pyritään asustehankintoja tekemään ennakkotilausperiaatteella, jolloin varastojen arvot eivät nouse niin korkeiksi.

Vuoden 2021 välitystuotteita: essut, ¾ -hihapaidat, hopeakorut, muistoadressit ja onnittelukortit

Jäsenrekisterin käyttöönotto

Piirikeskukset ovat edelleen tehneet työtä yhdistysten kanssa, jotta valtakunnalliseen jäsenrekisteriin saadaan jäsenet mahdollisimman kattavasti kirjattua. Ongelmana on, etteivät kaikki yhdistykset halua antaa jäsentensä tietoja rekisteriin.

Rahoitus: piirikeskukset, yhdistykset, Opintokeskus Siviksen tuki, säätiöt.

Viestintä ja markkinointi

Viestintä ja markkinointi

MKN Keskuksen toimintavuoden viestinnän kärjet nousivat strategian teemoista.

- Nostettiin esille konkreettisia ilmastomyönteistä ja kestävää kehitystä edistäviä toimia kuten kotimaisen ruoan, erityisesti kasvisten käytön lisäämistä ja ruokahävikin vähentämistä (esim. 52 Arjen ilmastotekoa)
- Tuotiin esille luonnon monimuotoisuuden tärkeyttä ja sitä tukevia toimia. (esim. Maisematekokilpailu)

Viestintäpäällikkö-viestintäpalvelujen tuottaja tuotti säännöllisesti aineistoa Koti ja maaseutu -lehteen sekä toimitettuja videoita hankkeille (yht. 13 kpl). Loppuvuonna Sarka-museo osti näyttelyynsä yhden MKN Keskuksen tuottaman videon. Viestinnän erityisasiantuntija toimi ensin osa-aikaisena ja siirtyi syksyllä kokoaikaisesti opiskeluvapaalla. Sijaistava viestinnän asiantuntijana aloitti työnsä lokakuussa. Myös viestinnän asiantuntijat avustivat Koti ja maaseutu -lehteä ja osallistuivat monipuolisesti hankeviestintään.

Kevätkaudella luotiin MKN Keskukselle brändistrategian pohjalta viestintästrategia, jota lähdettiin työstämään toiminnan tasolle ryhmässä, jossa oli jäsen jokaisesta piirikeskuksesta. Työn tuloksena saatiin aikaan viestintäpäällikön suositus MKN-lyhenteen käytöstä sekä materiaalia ja linjauksia somestrategian pohjaksi.

Suurin yksittäinen viestintäpanostus kohdistui kekriviikoille, joita vietettiin viikoilla 40 ja 41. Tuolloin mm. alueilta tuotettiin kekriaiheisia livevideoita (4 kpl). Kekriä markkinoitiin etukäteen muun muassa ProAgrian syksyn asiakaslehdessä, Koti ja maaseutu -lehdessä sekä some-kanavilla.

Sisäinen viestintä ja jäsenviestintä

Sisäisen viestinnän parantamiseksi aloitettiin syksyllä ProAgian kanssa yhteishankkeena intra-sivuston kehittäminen. Vuodenvaihteessa sivuston rakentaminen oli jo pitkällä.
ProAgrian sisäiseen uutiskirjeeseen tuotettiin aineistoa keskimäärin 1 krt/kk.

Järjestötoiminnasta viestittiin keväällä ja syksyllä lähteneessä yhdistyskirjeessä, Maa- ja kotitalousnaisten www-sivuilla ja sosiaalinen median kanavilla. Erityisesti Me Maa- ja kotitalousnaiset -Facebook-ryhmä aktivoitui toimintavuonna ja sai suuren määrän uusia seuraajia. Vuoden lopussa ryhmässä oli noin 1 500 jäsentä. Jäsenasioista viestittiin myös Koti ja maaseutu -lehdessä ja ProAgrian jäsenlehdissä.

Mediaviestintä

Toimintavuonna median seurantapalveluun nousi lähes 3 000 hakusanaperusteista mediaosumaa (n. +20 %). EPressi-palvelun kautta lähetettiin vuoden aikana 24 mediatiedotetta/-kutsua. Media tarttui erityisesti aiheisiin, jotka liittyivät teemakasviksiin, kekriin sekä maisematekokilpailuun.

- 8.1.2021 Maa- ja kotitalousnaiset kutsuu suomalaiset tekemään arjen ilmastotekoja
- 19.1.2021 Juuresten kalpea kuningas on paahdettuna parhaimmillaan *
- 27.1.2021 Uudet seurantakuvat paljastavat selviä muutoksia kulttuurimaisemissa
- 1.2.2021 Christell Åström Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen toiminnanjohtajaksi
- 24.2. 2021 Suomalaisen kulttuurin päivä 28.2.2021 - Tuotteiden nimisuojaus tuo kunniaa suomalaiselle ruokakulttuurille
- 2.3.2021 Terveyspommi tomaatti taipuu moneen – kasvattaisitko omasi?
- 5.3.2021 Perinneherkkujen kokkaus yhdistää sukupolvet
- 15.3.2021 Maisematekokilpailu etsii pieniä suuria tekoja luonnon hyväksi *
- 24.3.2021 MKN Länsi-Suomen ruoka-asiantuntijat Anna Kari ja Janita Kylänpää ovat Vuoden ruokakasvattajia
- 25.3.2021 Tarjoa pääsiäisherkkuja mutta älä ruoki hukkaa
- 13.4.2021 Pieni pala maaseutua parvekkeella tai patiolla tuo lukuisia hyötyjä
- 20.4.2021 Raikas raparperi maustaa makeat ja suolaiset herkut
- 29.4.2021 Ymmärrys maiseman arvoista tuo nostetta matkailuun
- 31.5.2021 Ota kaikki irti varhaiskasvisten herkistä aromeista
- 7.6.2021 Impin päivänä 11.6. kyläillään
- 23.6.2021 Kädet multaan ja varpaat varvikkoon
- 10.8.2021 Makoisat luumut ja kirsikat – nauti tuoreena tai säilö
- 4.10.2021 MKN päivittää kekrin 2020-luvulle *
- 6.10.2021 Kurpitsa on kekriherkkua *
- 8.10.2021 MKN:n asiantuntijat kutsuvat maisemakävelyille
- 13.10.2021 Omalaatuinen suomalainen ruokakulttuuri ansaitsee nosteensa
- 25.11.2021 Tuloksekas talkootyö toi Viirinkylälle voiton Vuoden maisemateko 2021 -kilpailussa
- 1.12.2021 Juurikkaita itsenäisyyspäivän juhlapöytään
- 16.12.2021 ISOÄITIEN HERKUT -digikeittokirja tutustuttaa paikallisiin perinneherkkuihin

** Eniten mediaosumia saaneet tiedotteet*

Tiedotteiden keskimääräinen avausprosentti oli lähes 20.

Vuoden teemakasvistiedotteista eniten huomiota sai palsternakkatiedote, joka saavutti tammi-helmikuussa 54 mediaosuma.

Vuoden 2021 maisematekokilpailun käynnistymisestä kerrottiin mm. Lapin Kansassa.

Lokakuun kekriviikoilla julkaistiin kaksi kekriaiheista mediatiedotetta, jotka poikivat yli 90 mediaosumaa. Asiantuntijamme oli kertomassa kekristä Radio Suomen päivälähetyksessä lokakuun viimeisellä viikolla.

Vuoden viimeinen mediatiedote ilmestyi joulua edeltävällä viikolla. Siinä kerrottiin uudesta digikeittokirjasta, joka sai paljon näkyvyyttä myös some-kanavissa.

Medialle annettiin vinkkejä haastateltavista henkilöistä ja alueellista toimintaa nostettiin esille muun muassa Keskuksen tiedotteissa, uutisissa, sosiaalisessa mediassa ja Koti ja maaseutu -lehdessä.

ProAgrian sekä keväällä että syksyllä ilmestyneisiin asiakaslehteen tuotettiin 3–4 artikkelia/nro. Molemmat numerot ilmestyivät Maaseudun Tulevaisuus -lehden välissä ja saivat siten laajan lukijakunnan.

Sidosryhmäviestintä

Sidosryhmien ja potentiaalisten sidosryhmien edustajien kanssa jatkettiin yhteistyön edistämistä. Uuden toiminnanjohtajan myötä syntyi myös uusia sidosryhmäkontakteja. Viestinnällisesti tärkeä, uusi sidosryhmäyhteistyö oli muun muassa Luonnon konserttisarja -tapahtuma elokuussa.

Verkko- ja someviestintä

Valtakunnallisille verkkosivuille tuotettiin säännöllisesti uutta sisältöä. Käytössä oli uudistunut etusivu, joka tarjosi entistä paremman mahdollisuuden nostaa eri aihekokonaisuuksia tai yksittäisiä uutisia/tapahtumia esille. Alueellisesta sisällöstä vastasivat piirikeskukset.

Valtakunnallisilla verkkosivuilla vieraili vuoden 2021 aikana yhteensä yli 190 000 kävijää (- 17,5 % edellisvuodesta). Istuntojen kokonaismäärä ajanjaksolla oli 262 543 (- 15,8 %). Kaiken kaikkiaan sivuja selailtiin vuoden aikana lähes 416 000 kertaa. Eniten vierailijoita oli sivuston päänäkymässä ja ruokaresepteissä.

Sosiaalisen median kautta nettisivuille päätyneiden kävijöiden määrä nousi lähes 7 %:iin. Eniten istuntoja sosiaalinen median kanavien kautta tuli edelleen Facebookista. Kanavien suhteissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Eniten MKN:n sivuille saavuttiin edelleen orgaanisen haun kautta (80 %).

Toimihenkilöitä kannustettiin sosiaalisen median aktiiviseen käyttöön, ja Keskuksen tileiltä jaettiin asiantuntijoiden julkaisuja.

Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuille tehtiin noin 300 julkaisua toimintavuoden aikana. Sivutykkäysten määrä nousi noin 300:lla. Vuodenvaihteessa se oli noin 5 300. Sivujen kattavuus toimintavuonna oli yli 74 000. Postauksia tehtiin vuoden edetessä yhä enemmän myös Facebookiin tarinoihin.

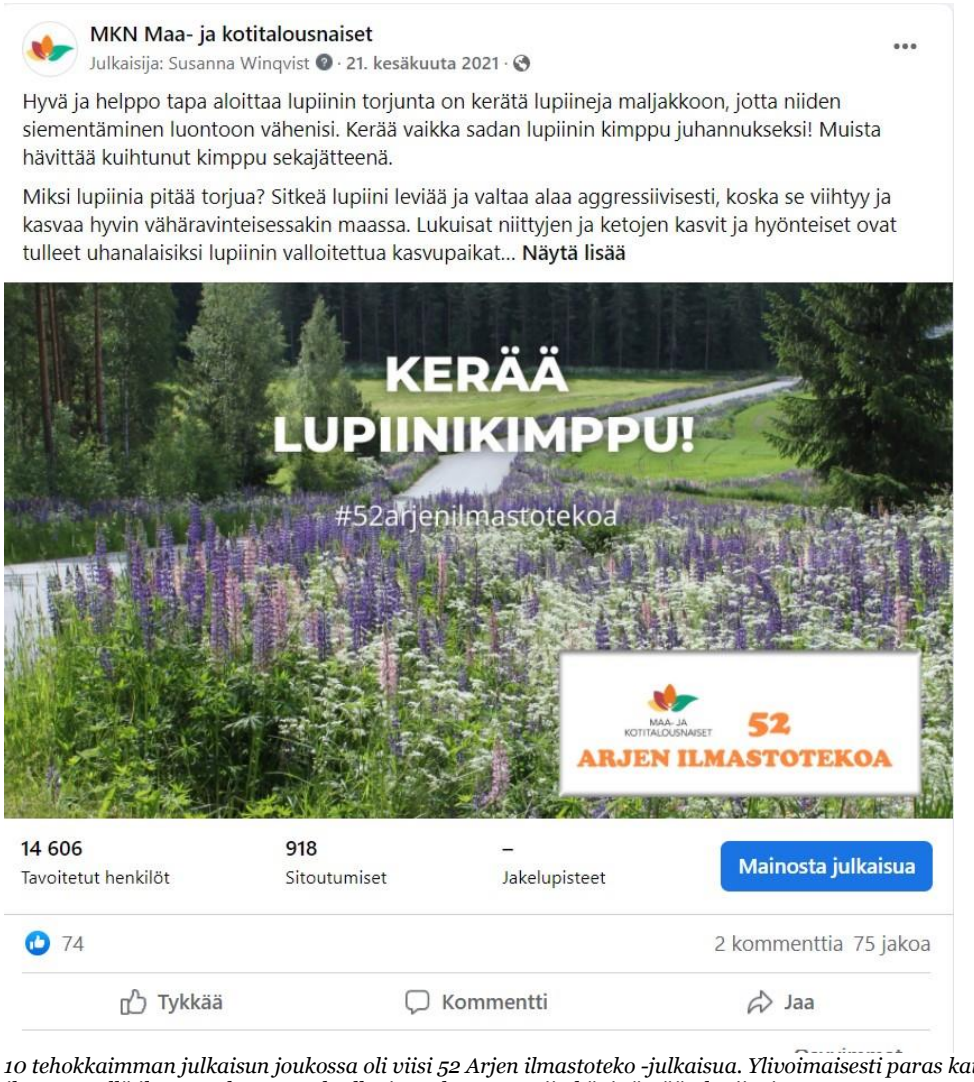

10 tehokkaimman julkaisun joukossa oli viisi 52 Arjen ilmastoteko -julkaisua. Ylivoimaisesti paras kattavuus (n. 14 700) oli 20.6. ilmestyneellä ilmastoteko-postauksella, jossa kannustettiin hävittämään lupiineja.

Maa- ja kotitalousnaisten Instagram-tilillä julkaistiin toimintavuonna noin 180 feed-julkaisua, useita kymmeniä 24-h tarinoita, live-videoita ja IG-TV-videoita. Seuraajien määrä nousi toimintavuoden aikana 2,1 tuhanteen. Tykkäysten määrä/julkaisu vaihteli muutamista kymmenistä yli sataan.

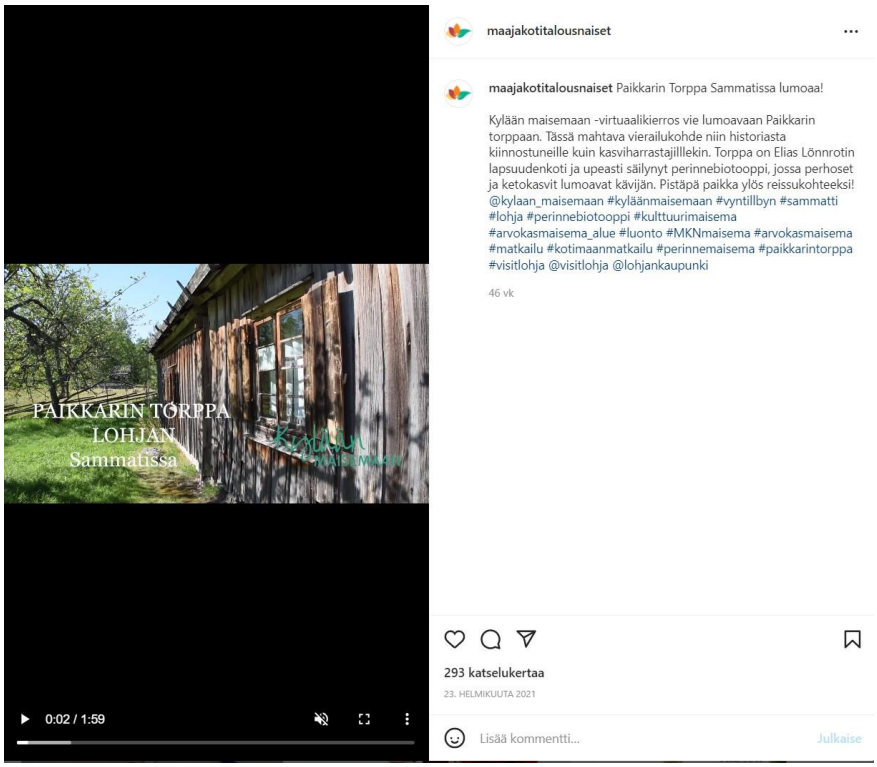

Muun muassa maisemahankkeisiin liittyviä videoita julkaistiin Facebookissa, mutta myös Instagramissa ja Twitterissä.

Kekriviikolla kansainvälisen naisenpäivän toivotus huomattiin hyvin Instagramin feedissä.

Koti ja maaseutu -lehden omalla Instagram-tilillä oli vuoden loppuun mennessä noin 600 seuraajaa.

Maa- ja kotitalousnaisten Twitter-tili sai noin 160 uutta seuraajaa toimintavuoden aikana. Järjestön omat twiitit saivat toimintavuonna yhteensä 261 000 näyttökertaa. Niissä keskityttiin Maa- ja kotitalousnaisten toiminnan, asiantuntijuuden ja vaikuttavuuden esilletuomiseen.